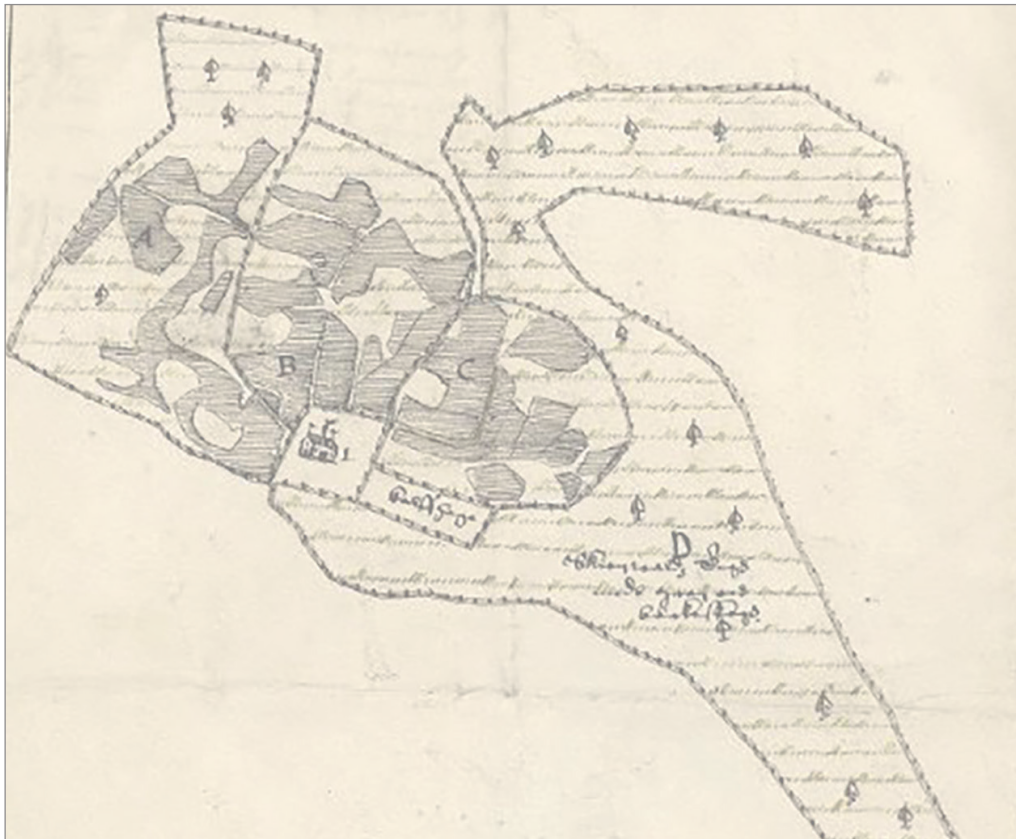

ARKEOLOGISK UTREDNING

Åsen 1:2 m.fl.

Sandseryds socken i Jönköpings kommun, Jönköpings län

FÖRKLARINGAR, antikvarisk bedömning	
Fornlämning	Fornlämning är lämning som vid registreringstillfället bedömts omfattas av skydd enligt Kulturmiljölagen. För att en lämning ska kunna bedömas som fornlämning krävs att den är från forna tider, att den tillkommit genom äldre tiders bruk och att den är varaktigt övergiven och kan antas ha tillkommit före 1850.
Övrig kulturhistorisk lämning	Övrig kulturhistorisk lämning används för kulturhistoriska lämningar som enligt rådande praxis vid registreringstillfället inte utgör fornlämning men som ändå anses ha ett antikvariskt värde. Annan lagstiftning kan även vara rådande och ge lämningen ett skydd.
Bevakningsobjekt	Bevakningsobjekt, dvs det går inte att säkert avgöra om det är fornlämning, alternativt det är svårt att göra en besiktning/bedömning på grund av t.ex. tät vegetation (används endast i undantagsfall)
Uppgift om	Uppgift om fyndplats, torp etc, där fysiska spår inte kan ses på platsen. Eventuellt kan lämningar finnas under mark.
Undersökt och borttagen	Äldre undersökningar kan ligga kvar i FMIS, deras antikvariska bedömning är då <i>Undersökt och borttagen</i> . De kan vara en indikation på att ytterligare lämningar finns i området.
Förstörd	Innebär att en registrerad lämning funnits på platsen men att denna förstörts. Inget skydd enligt Kulturmiljölagen kvarstår.
Geofysisk	Används för lämningar som påträffas med hjälp av geofysiska prospekteringsmetoder. Närmare besiktning har inte gjorts. En säker bedömning av lämningstyp eller antikvarisk status är inte gjord.
Utredningsobjekt	Den antikvariska bedömningen har inte fastställts. Avser t ex boplatslägen där en arkeologisk utredning steg 2 krävs för att fastställa om det är en fornlämning.
FÖRKLARINGAR, åtgärdsförslag	
Arkeologisk utredning steg 1 (AU1)	Syftet med en arkeologisk utredning är att se om fornlämning berörs av projektet. Vid utredning steg 1 görs en genomgång av äldre kartor och arkiv, varefter hela ytan fältinventeras och nypåträffade lämningar registreras, dessa kan gå vidare till förundersökning. Vid AU1 markeras även ytor där lämningar kan tänkas påträffas under mark, dessa områden kan gå vidare till AU2
Arkeologisk utredning steg 2 (AU2)	Vid en utredning steg 2 görs sökschaktning med grävmaskin eller rutgrävning för hand där jorden sållas för att se om lämningar finns dolda under markytan.
Arkeologisk förundersökning (FU)	Syftet med denna är att karaktärisera och avgränsa lämningen. Då tas också prover för t. ex. datering. Om en redan känd forn- eller kulturlämning berörs av exploatering kan länsstyrelsen besluta om en arkeologisk förundersökning utan att någon utredning behövs.
Arkeologisk undersökning (UN)	Vid undersökningen tas fornlämningen bort helt och hållet. Lämningen dokumenteras och kunskapen sparas därmed för framtiden. I särskilda fall kan en lämning, eller ett område med lämningar, bedömas ha så stora värden att den inte får tas bort.
Ingen åtgärd	Lämningen har inte bedömts hysa så stora värden att den kan bedömas som fornlämning, det kan vara t. ex. övriga kulturhistoriska lämningar. Om möjligt bör dessa lämningar bevaras då de är objekt som hjälper oss att tolka landskapets historia. Annan lagstiftning kan även vara rådande och ge lämningen ett skydd (t. ex. Miljöbalken, Plan- och bygglagen eller Skogsvårdslagen).

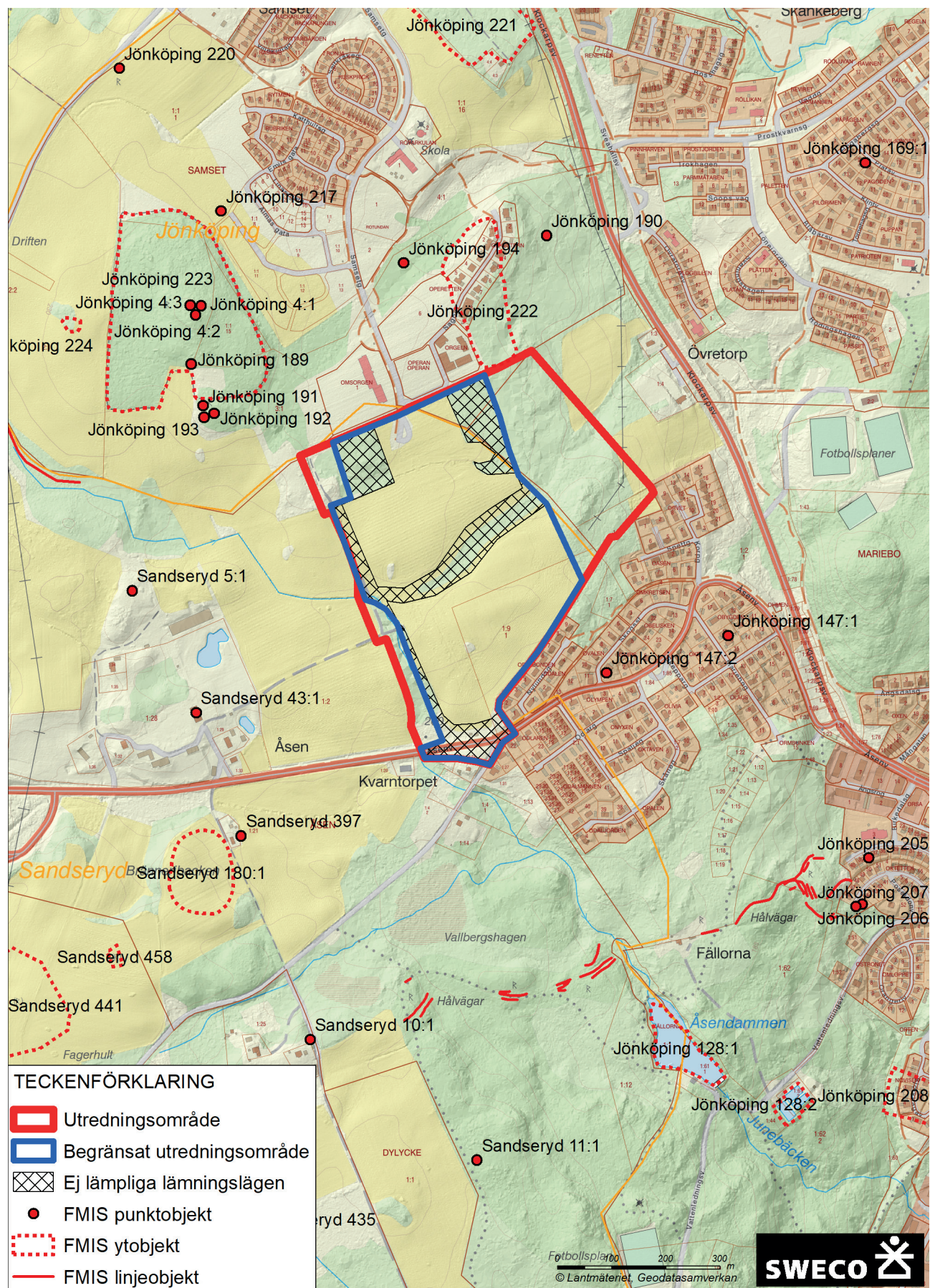
Författare: Moa Lorentzon, arkeolog, specialist kulturmiljö
 Interngranskare: Fredrik Engman, Arkeolog/Kulturgeograf, specialist kulturmiljö Sweco
 Sweco uppdragsnummer: 13005958
 Handläggare Länsstyrelsen i Jönköpings län: Bo Annuswer
 Länsstyrelsen diarienummer: 431-2673-2018

Bild framsida: Äldsta kartan över Åsen, åkeravmätning daterad 1647

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning.....	5
2. Inledning och genomförande.....	5
3. Utredningsområdet.....	5
4. Resultat.....	6
5. Administrativa uppgifter.....	9
6. Referenser.....	9
Skrifter och webbplatser.....	9
Kartmaterial.....	9

1 Sammanfattning

Sweco har genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheten Åsen 1:2 m.fl, Sandseryds socken, Jönköpings kommun, inför Jönköpings kommun, Tekniska kontorets, detaljplanarbete inom området.

Utredningsområdet, röd linje i figur 1, besiktigades först okulärt för att lokalisera eventuella ovan mark synliga fornlämningar, liksom lägen för under mark dolda fornlämningar. Efter besiktningen undantogs skogbevuxna ytor i väster och öster, från vidare utredning, i överenskomelse med Länsstyrelsen och Jönköpings kommun, då områdena omfattar höga naturvärden, blå linje i figur 1. Utifrån topografi bedömdes även ytterligare ytor som ej lämpliga lägen för under mark dolda lämningar, skrafferade områden i figur 1. En sökschaktsgrävning genomfördes därefter inom återstående del av ursprungligt utredningsområde.

Botten av vad som slutligen tolkas vara en trolig hård, framkom i utredningsområdets södra del. Anläggningen är nu undersökt och borttagen. I övrigt påträffades inga fornlämningar vid utredningen.

2 Inledning och genomförande

Sweco har, under en vecka i oktober 2018, genomfört en arkeologisk utredning, inom fastigheten Åsen 1:2 m.fl, Sandseryds socken, Jönköpings kommun. Arbetet har utförts på uppdrag av Länsstyrelsen i Jönköpings län, inför Jönköpings kommun, Tekniska kontorets, detaljplanarbete inom området. Inom utredningsområdet finns inga kända forn- eller kulturhistoriska lämningar men vid tidigare arkeologiska utredningar i närområdet, har bl.a. boplatsslämningar och järnframställningslatser, från framförallt järnålder, påträffats, dolda under mark.

Syftet med utredningen var att fastställa förekomst av fornlämningar och/eller kulturlämningar inom utredningsområdet. Historiska kartor över området har studerats, området har besiktats/inventerats och en sökschaktgrävning med grävmaskin, har genomförts.

Dokumentationen har skett online med nätverks-RTK med mobila enheter i ArcGIS collector mot ArcGIS server. Onlineregistrering gör att risken för att förlora data är minimal. Alla grävda schakt och anläggningar har mätts in.

3 Utredningsområdet

Utredningsområdet är beläget väster om Jönköpings stad, strax öster om Åsens gård, precis norr om Åsenvägen och villabebyggelsen inom Mariebo. I norr gränsar området till nybyggda bostadsområden inom Samset. Utredningsområdet består till största del av åkermark med ett litet inslag av skog i östra och västra begränsningarna. Från högsta punkten i norr sluttar området svagt mot söder, med flera mindre höjdparter och sänkor längs vägen.

Inom utredningsområdet finns inga kända forn- eller kulturlämningar. Norr om området finns stensättningar från järnålder (bl.a. Jönköping 4:1-3, 191-193). Norr om området ligger också en lämning av fossil åker bedömd som fornlämning (Jönköping 223), vilken troligen kan dateras till järnålder, medeltid och tidig historisk tid samt en lämning av fossil åker bedömd som övrig kulturhistorisk lämning (Jönköping 222), vilken troligen härrör från sen historisk tid. Sydöst om

utredningsområdet finns uppgifter om två fynd av flintyxor (Jönköping 147:1-2), figur 1.

Väster om utredningsområdet ligger Åsens gård, vars äldsta namnbelägg är från år 1498 (ortnamnsarkivet i Uppsala). Äldsta kartan över Åsen, en åkeravmätning, är daterad 1647 (Lantmäteristyrelsens arkiv, akt E98-21:e2:152).

I karta upprättad inför laga skifte av Åsen och Hedenstorp, 1913 (Lantmäterimyndighetens arkiv, akt 06-nhj-55), framgår att utredningsområdet till största del ligger inom vad som varit åker. Inom cirka hälften av utredningsområdet har åkermarken varit indelad i långsmala tegar, figur 2, vilket troligen avspeglades i sökschakten i form av återkommande, smala och matjordsfyllda diken/rännor.

4 Resultat

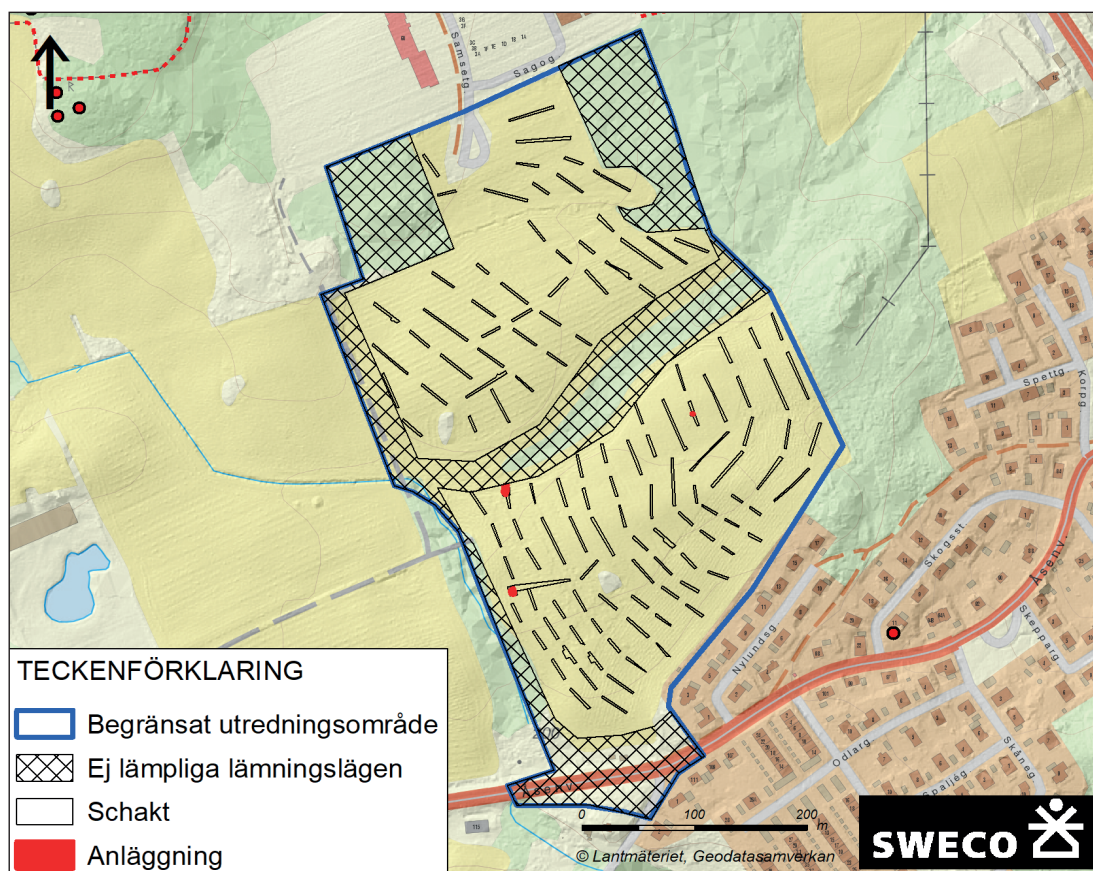
Vid den arkeologiska utredningen besiktigades först hela utredningsområdet, figur 1, men inga ovan mark synliga lämningar påträffades. I samråd med Länsstyrelsen och Jönköpings kommun, undantogs skogbeväxta ytor i väster och öster, från vidare utredning, då områdena omfattar höga naturvärden. Utifrån topografin bedömdes även några områden som ej lämpliga lägen för under mark dolda lämningar, längst i nordväst är berg i dagen, i nordöst är sankt och blockigt och längst i söder är terrängen låglänt, figur 1. En sökschaktsgrävning genomfördes därefter inom återstående delen av ursprungligt utredningsområde.

Figur 2. Utdrag ur karta upprättad inför laga skifte av Åsen och Hedenstorp, 1913, Lantmäterimyndighetens arkiv, akt 06-nhj-55.

125 sökschakt, mellan ca 6 och 55 meter långa, upptogs med grävmaskin, figur 3. Matjordslagret var i några få, enskilda fall ca 0,7 meter tjockt men över större delen av området endast 0,3-0,5 meter tjockt.

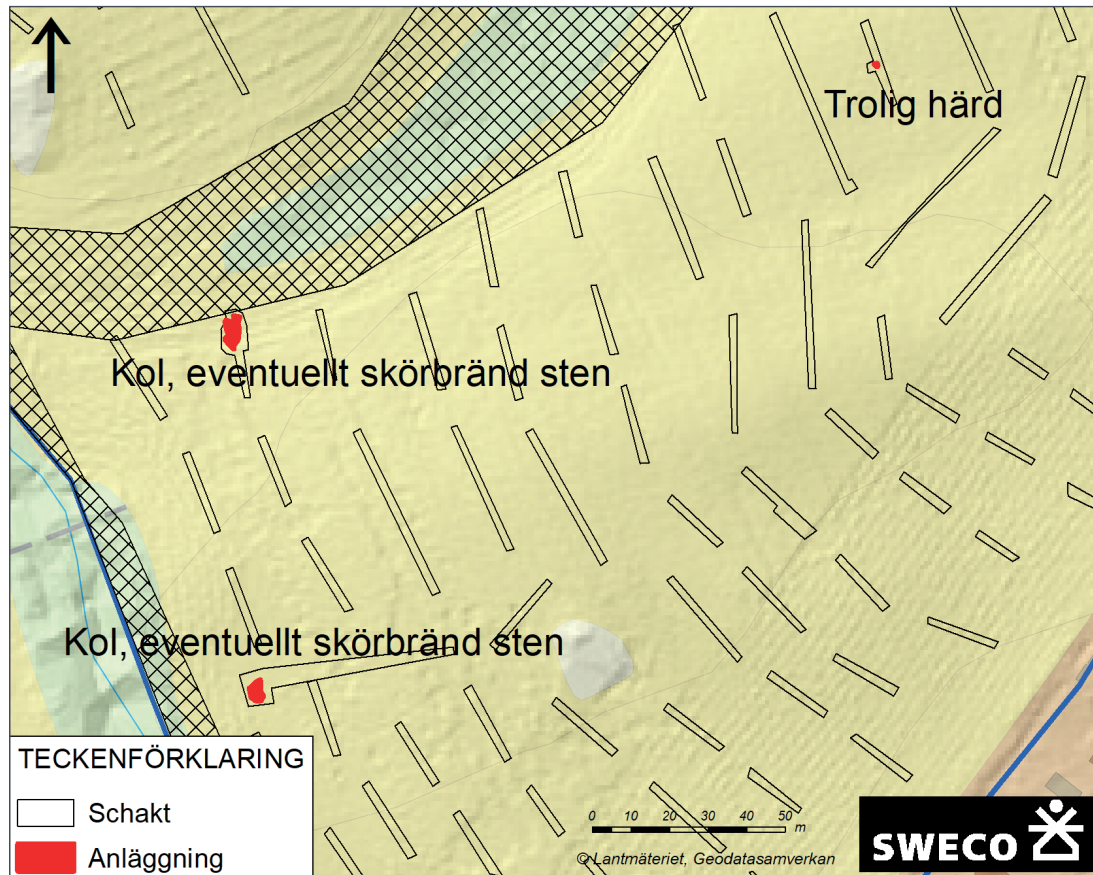

Figur 3. 125 sökschakt, mellan ca 6 och 55 meter långa, upptogs med grävmaskin.

Tre möjliga anläggningar påträffades, i utredningsområdets södra del. I väster fanns två större områden, med kol, eventuellt skörbränd sten och små bitar tegel och i öster fanns botten av en trolig hård, figur 4. I anslutning till dessa tre möjliga anläggningar vidgades schakten så att hela anläggningarna frilades, i syfte att bedöma karaktär på dem samt för att undersöka om fler anläggningar framkom i anslutning till dessa.

De två större områdena i väster bedömdes, efter avgränsning och undersökning, ej vara förhistoriska utan spår efter sentida avfall. Båda områden låg i neddraget läge, i låglänta och något fuktiga områden. Inga ytterligare anläggningar framkom i anslutning till dessa två områden eller i schakten runtomkring.

Den möjliga hård i öster var svårbedömd. Anläggningen var oval, cirka 0,8x0,5 meter stor, knappt 0,1 meter djup bestående av kol men med endast enstaka stenar varav endast några var skörbrända. Anläggningen tolkades, efter avgränsning och undersökning, som absoluta botten av en möjlig, förhistorisk hård. Inga ytterligare anläggningar framkom i anslutning till denna hård eller i schakten runtomkring.

Figur 4. Tre möjliga anläggningar påträffades, i utredningsområdets södra del.

5 Administrativa uppgifter

Län	Jönköpings län
Landskap	Småland
Kommun	Jönköping
Socken	Sandseryd
Fastighet	Åsen 1:2 m fl
Länsstyrelsens dnr	431-2673-2018
Länsstyrelsens beslutsdatum	2018-05-02
Sweco uppdragsnummer	13005958
Uppdragsledare	Fredrik Engman
Biträdande uppdragsledare	Moa Lorentzon
Fält- och rapportansvarig	Moa Lorentzon
Underkonsulter	Transab
Fältarbetstid	2018-10-23 - 2018-10-26
Undersökningsyta	ca 26,5 hektar
Koordinatsystem	Sweref 99 TM
Kostnadsansvarig	Jönköpings kommun, Tekniska kontoret
Kostnadsansvarigs referens	Christine Forsander
Kostnadsansvarigs referensnummer	2018:296

6 Referenser

Skrifter och webbplatser

FMIS, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Ortnamnsregistret, <http://www.sprakochfolkminnen.se/sprak/namn/ortnamn/ortnamnsregistret.html>

Kartmaterial

Lantmäteristyrelsens arkiv, akt E98-21:e2:152, åkeravmätning, daterad 1647

Lantmäterimyndighetens arkiv, akt 06-nhj-55, Laga skifte av Åsen och Hedenstorp, 1913-08-30

